

Krisis

Tijdschrift voor actuele filosofie

DE REDACTIE

DE ONBEGREPEN WILDERS

EEN INLEIDING

Krisis, 2010, Issue 2

www.krisis.eu

Eén op de zes kiesgerechtigden heeft de afgelopen Tweede Kamerverkiezingen een stem op de PVV uitgebracht, in Limburg was dit zelfs één op de vier, maar nog steeds is onduidelijk waar het succes van de partij en haar voorman nu precies op stoelt.

Uiteraard zijn er vele verklaringen. We kennen inmiddels de ‘nieuwe scheidslijnen’ in de politiek, die naast een sociaaleconomische links-versus rechtsdimensie een meer cultureel-progressief- versus conservatief-dimensie onderscheiden (kosmopolitisme versus nationalisme, hervorming versus behoud, stad versus land). Wilders zou binnen de vier opties die zo ontstaan het winnende kwadrant gevonden hebben door een sociaaleconomisch links conservatisme te combineren met een rechts nationalisme. Ook zijn we bekend met de structurele onvrede onder een groot deel van de bevolking dat zich niet gekend weet in wat Fortuyn de ‘verweesde samenleving’ noemde. Zij voelen zich vervreemd en politiek in de steek gelaten door de schaalvergroting, de internationalisering, de bureaucratie, de Haagse spelletjes, de elite, de vrijzinnige publieke omroe-

pen, et cetera. Er zou nu eenmaal een substantieel deel van het electoraat beschikbaar zijn voor een protestpartij, dat eerder op de LPF stemde en virtueel op Verdonk, en dat nu door Wilders wordt aangeboord. In die lezing is Wilder simpelweg het volgende etiket dat op het teleurgestelde deel van het electoraat valt te plakken. Waar hij zelf precies voor staat is dan minder belangrijk dan waar zijn volgelingen over morren.

Tevens hebben we weet van de miskenning van de integratie- en migratie-problematiek, het verzwijgen van de problemen en het niet aandragen van oplossingen door de gevestigde partijen. Dit probleem werd eerst gelokaliseerd in de spreekwoordelijke ‘oude wijken’ van de grotere steden maar heeft inmiddels van Den Haag via Almere wortel geschoten in Limburg. Volgens deze verklaring is het vooral Wilders’ *core business*: de islamkritiek en het neerzetten van deze religie als een kwade ideologie, die succes zou oogsten – al lijkt een meerderheid van zijn stemmers dat toch eerder als een bijkomstigheid te zien. En we hebben uiteraard kennis van de incidentele verklaringen, zoals: in alle vier de grote steden won de PvdA maar die stemmen hadden er nog meer kunnen zijn als het niet had geregend. In rechtserre provincies gingen de gezagsgetrouwe en oudere burgers wel stemmen. Of: ‘Limburgers stemmen altijd op een Limburger maar omdat Eurlings en Van der Hoeven niet op de CDA-lijst stonden – Verhagen wordt inmiddels als een Hollander gezien – kwamen er honderdduizenden voorkeurstemmen, goed voor enkele zetels, in handen van de PVV.’

Maar toch, deze verklaringen kunnen ons niet bekoren. Wat ze in de eerste plaats onvoldoende weten te duiden is hoe Wilders niet alleen een stem weet te geven aan heel veel onvrede, rancune, wantrouwen, maar deze mensen ook werkelijk troost lijkt te bieden. Zijn programma heet niet voor niets ‘De agenda van hoop en optimisme’. Van Wilders gaat blijkbaar een nog niet begrepen bindende werking uit, hij staat voor iets wat mensen trekt, niet alleen op een negatieve (anti-establishment, anti-islam, antilinks) maar ook op een positieve manier. Hij is niet alleen een rattenvanger, hij heeft ook iets weg van het zogenaamde rookmonster uit de tv-serie *Lost*, die desperate zielen die alle hoop verloren hebben weet te strikken door met valse beloftes een appel te doen op hun nostalgie.

Waaruit bestaat die bindende kracht van Wilders? Waaraan appelleert hij, wat maakt hem voor veel mensen tot steun en toeverlaat?

Wat in de tweede plaats onderbelicht blijft, is het radicale anti-islamstandpunt van de PVV. De PVV is en blijft naar de woord en geest van de voorman primair een anti-islampartij. Dat blijkt evident uit zijn (zelden gelezen) verkiezingsprogramma en zelf heeft Wilders daar in de Kamerdebatten en in zijn mediaoptredens van de afgelopen jaren ook weinig misverstanden over laten bestaan.

Veel verklaringen gaan echter nog steeds uit van de *inputkant* van de verkiezingen (de beweegredenen van kiezers, variërend van onvrede over de zorg, de bureaucratie, de verweesde samenleving, veiligheid, Europa en de multiculturele samenleving) maar niet van de *outputkant*. Die outputkant houdt in dat mensen om verschillende redenen op Wilders kunnen stemmen, maar in het delegatiemodel van de representatieve democratie krijgt Wilders vervolgens een mandaat van de kiezer, waarvan de verdere invulling grotendeels van hemzelf afhangt. Veel kiezersonderzoek lijkt over het hoofd te zien dat Wilders aldus niet de optelsom van de stemmen van zijn kiezers is, maar zelf vorm en inhoud geeft aan zijn achterban. Met zijn mandaat construeert hij een eigen 'publiek'. De non-existente interne partijdemocratie van de PVV en het gebrek aan tegenwichtbiedende externe partijideologen maken dat Wilders uiteindelijk volstrekt alleen, om niet te zeggen: geïsoleerd, opereert.

De stilte rond Wilders' anti-islamstandpunt was in de verkiezingscampagne echter oorverdovend. Pas toen het CDA in de onderhandelingen over het gedoogkabinet merkte dat het uur U naderde begon het te rommelen omdat de godsdienstvrijheid toch nog ergens in het partijvaandel was te bekennen. De VVD, die het liberale erfgoed toch geacht mag worden te vertegenwoordigen, zwijgt in alle toonaarden over dit principiële punt. Maar ook voor andere partijen was het tijdens de afgelopen campagne niet eens een thema. 'Integratie doen we nu even niet', zei Pechtold, daarmee genoegzaam constaterend dat door de crisis van de euro, de bezuinigingen en de economische recessie de koopkrachtplaatjes electoraal interessanter waren dan het integratie- en immigratiebeleid. De

opluchting straalde er van af. Het bleek niet alleen een strategische blunder, het was bovenal een principiële laakbare houding.

Wilders kleineert een complete bevolkingsgroep stelselmatig. Weliswaar is er nog geen wet aangenomen die de rechtsstaat op losse schroeven stelt, het hele discours is al wel in stelling gebracht om het islamitische deel van de bevolking een speciale behandeling te geven. Het is ons een raadsel waarom blijkbaar verlegenheid en strategische overwegingen ertoe leiden dat dit punt zelden door andere partijen publiekelijk tegen Wilders wordt ingebracht.

Krisis wil haar maatschappelijke taak serieus nemen en vroeg een drietal filosofen en wetenschappers te ontrafelen waar de liefde voor Wilders uit bestaat en waarom zowel politici als wetenschappers in grote verlegenheid zijn om die liefde te begrijpen – laat staan er iets aan te doen. De behoefte daaraan is groot. De volgende generatie kiezers komt er al weer aan en onder middelbare scholieren won Wilders de verkiezingen.

© De Creative Commons Licentie is van toepassing op dit artikel (Naamsvermelding-Niet-commercieel 3.0). Zie <http://creativecommons.org/licenses/by-nc/3.0/nl> voor meer informatie.